

**HET EXPERIMENT MET EEN PERSOONSGEBONDEN
REÏNTEGRATIEBUDGET
stand van zaken eind 2001**

Januari 2002

H. Bosselaar, *Meccano kennis voor beleid*

P. Molenaar, Bureau *AStri*

R. Prins, Bureau *AStri*

Bureau *AStri*
Stationsweg 26
2312 AV Leiden

Tel.: 071 – 512 49 03

Fax: 071 – 512 52 47

E-mail: astri@astri.nl

INHOUDSOPGAVE

1	ACHTERGROND, DOEL EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	5
2	INSTROOM IN DE PRB-REGELING SINDE MEI 2001	7
3	AFRONDEERS	11
4	ORIËNTATIEBUDGET	15
5	NABESCHOUWING	17
	BIJLAGE: HOOFDLIJNEN INFORMATIESTRUCTUUR PRB 2002	1948

1 ACHTERGROND, DOEL EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK

Voorgeschiedenis

Op 13 juli 2001 werd aan de Tweede Kamer het derde verslag gepresenteerd van de evaluatie van het Experiment Persoonsgebonden Reïntegratie Budget (PRB)¹, dat door Bureau AS/tri, in samenwerking met Meccano, was opgesteld. Het verslag had de status van eindrapport, omdat het experiment met PRB aanvankelijk tot 1 april 2001 zou duren. In het voorjaar van 2001 werd de PRB-regeling voor de proefregio's echter verlengd tot 1 januari 2002, de beoogde datum van de landelijke invoering van PRB. Mede naar aanleiding van deze ontwikkelingen heeft het ministerie, na een bespreking op 13 augustus 2001, Bureau AS

Een van de belangrijkste redenen hiervoor is gelegen in het feit dat, ten tijde van het oorspronkelijke onderzoek, de overgrote meerderheid van de cliënten hun PRB-traject nog niet had afgerond. Hierdoor is het inzicht in de effecten van PRB op de arbeidsmarktpositie van PRB-clieuten vooralsnog beperkt gebleven.

Nieuwe ontwikkelingen

Maar ook twee andere ontwikkelingen vormen de aanleiding om nader onderzoek uit te laten voeren. Allereerst had het ministerie – in de verlengde experimentperiode - aan de proefregio Midden Nederland de mogelijkheid gegeven om te experimenteren met een zogenoemd 'oriëntatiebudget'. Dit budget kan een cliënt toegekend krijgen voorafgaand aan een PRB-aanvraag.

Hij kan met dit budget zelf steun en advies om zich op zijn arbeidsmarktmogelijkheden en het te volgen toeleidingstraject te oriënteren. Het ministerie wil graag inzicht hebben in de toepassing van dit oriëntatiebudget.

Daarnaast is in de afgelopen jaren gebleken, dat het veel moeite kost om van de uitvoerders van de PRB-regeling systematische informatie over hun PRB-clieuten te verkrijgen. Het ministerie acht het, met het oog op de landelijke invoering, van groot belang om de informatiestructuur met betrekking tot de PRB-uitvoering te verbeteren en wenst hierover een advies van de onderzoekers.

Vraagstelling

De vraagstelling van het aanvullende onderzoek spitst zich derhalve toe op drie onderdelen:

- a. het opleveren van een actueel overzicht per december 2001 van alle PRB cliënten, conform de wijze waarop in juni 2001 de aanvullende enquête is gehouden;
- b. het beschrijven van de toepassing en ervaringen met het oriëntatiebudget;

¹ H. Bosselaar en R. Prins PRB: Proef Rechtvaardigt Bezinning, Eindverslag van het experiment met persoonsgebonden reïntegratiebudgetten, Elsevier Bedrijfsinformatie, 2001.

- c. het opstellen van aanbevelingen over de informatiestructuur om in 2002 de gegevens over PRB-aanvragen, -besteding en follow-up (arbeidsmarkt- positie) bij te houden.

Het ministerie beoogde ook voor deze onderzoeksrunde een stimulerende rol te onderhouden bij het door de regio's ter beschikking stellen van gegevens over PRB-gebruikers.

Gegevensverzameling

Voor een antwoord op de eerste vraagstelling werd in de drie regio's de procedure herhaald die eerder (mei/juni 2001) was uitgevoerd om nadere gegevens over PRB-cliënten te verkrijgen van de uitvoerders. Het ministerie nam, de verzending van registratieformulieren naar de proefregio's voor haar rekening en droeg zorg voor een zo compleet mogelijke respons. De informanten uit de regio's (PRB-coördinatoren c.q. case managers bij uitvoerende instellingen) dienden de registratieformulieren voor hun cliënten aan te vullen dan wel, voor nieuwe cliënten, geheel in te vullen.

Inzage in de instroom in de regeling wordt gebaseerd op dergelijke gegevens uit de drie proefregio's. Verder zouden de regio's opgave doen van degenen die PRB na 1 mei 2001 hebben afgerond. Ook werd de regio's aanvullende gegevens gevraagd om degenen die reeds vóór 1 mei PRB hadden afgerond (eventueel opnieuw) te interviewen.

Voor het tweede thema (de benutting en ervaringen met het oriëntatiebudget) werden interviews gehouden met een enkele gebruiker. Voor het laatste onderdeel van de vraagstelling werden de conclusies in bijlage 12 van het onderzoeksrapport omgezet in de schets van een eenvoudige informatiestructuur, die – n.a.v. besprekingen met het ministerie – werden bijgesteld. De uiteindelijke beschrijving is als bijlage bij dit rapport opgenomen.

Opbouw van deze rapportage

In dit rapport wordt allereerst de instroom sinds mei 2001 behandeld (hoofdstuk 2). Hoofdstuk 3 geeft aan wat er bekend is over degenen die hun PRB budget hebben afgerond. Vervolgens worden de beperkte ervaringen met het oriëntatiebudget toegevoegd (Hoofdstuk 4). Het rapportje wordt afgerond met een korte nabeschuiving. In de bijlage is het (bijgestelde) voorstel voor de informatiestructuur opgenomen (zoals die op 29 november 2001 al aan het ministerie is aangeboden).

2 INSTROOM IN DE PRB-REGELING SINDS MEI 2001

Van de budgethouders c.q. contactpersonen uit de regio's Haaglanden en Maastricht werden over alle PRB-cliënten nagenoeg al de gevraagde gegevens ontvangen. De budgethouders c.q. contactpersonen in de regio Midden Nederland hebben, ondanks herhaald aandringen, niet op het verzoek om een gegevens-update gereageerd. Alleen ontving AS*tri* van de PRB-coördinator in deze regio een uitdraai van haar eigen registratie, die zij voor de uitoefening van haar functie bijhoudt. Het betreft gegevens van de PRB-aanvragers die met de coördinator contact hebben gehad. Deze registratie is niet volledig in de eerste plaats, omdat cliënten ook een PRB kunnen aanvragen zonder voorafgaand contact met de PRB coördinator. In de tweede plaats ontbreken enkele relevante gegevens, zoals de omvang van het aangevraagde budget. In de derde plaats is niet duidelijk of en wanneer een PRB-aanvraag is toegelaten. Voor een actueel overzicht van het gebruik van PRB is het bestand van de PRB-coördinator derhalve niet geschikt. Wel kon het gebruikt worden voor het opsporen van cliënten ten behoeve van een interview. In het navolgende wordt een overzicht gegeven van de consequenties van een en ander voor het aantal bekende van de PRB-gebruikers. Het bestand met PRB-kerngegevens ziet er na de informatieronde van mei 2001 en de update van november 2001 als volgt uit.

Tabel 2.1 Voor het onderzoek geregistreerde PRB cliënten per 1 december 2001

PRB-cliënten	Haaglanden	Maastricht	Midden Nederland	Totaal
Deelnemers in bestand vóór 1 mei 2001	43 (waarvan 16 Compaan cliënten)	40	91 via SZW excl. SFB, gem. Utrecht	174
Nieuwe deelnemers in bestand na 1 mei 2001	6	15	geen betrouwbare opgave	21
Totaal aantal deelnemers in bestand op 1 december 2001	49	55	91	195

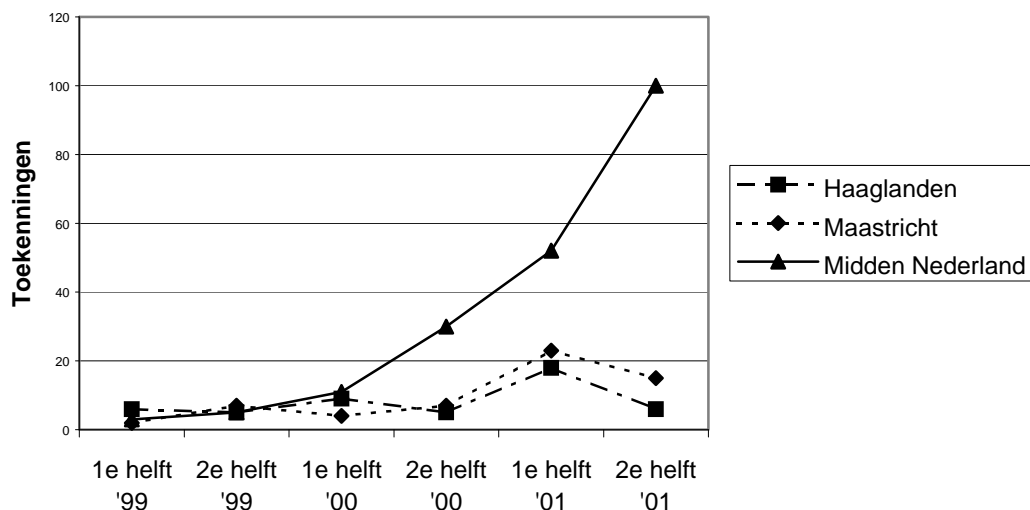
De tabel geeft in de eerste plaats een overzicht van de cliënten die met behulp van de informatieronde voor SZW in april/mei geregistreerd konden worden ('deelnemers in bestand vóór 1 mei 2001'). Het gaat om 174 cliënten, waarover de kerngegevens konden worden verzameld. Dit aantal ligt iets lager dan het totaal aantal PRB-cliënten op 1 mei 2001, doordat enkele budgethouders (uvi's en gemeenten) in de

proefregio's niet meewerkten aan de update. Voor het totale overzicht van de PRB-cliëntenpopulatie verwijzen wij naar de het eindrapport van het onderzoek. In vergelijking met mei 2001 is het bestand met kerngegevens na 1 mei 2001 met 21 cliënten toegenomen. Deze toename komt voor een belangrijk deel voor rekening van de regio Maastricht. De regio Haaglanden noteerde van mei tot december 2001 zes nieuwe deelnemers, alle afkomstig van het Gak. Dit aantal is betrekkelijk laag, omdat de samenwerking in het kader van PRB, onder meer door het wegvallen van Kliq, in 2001 op een laag pitje is komen te staan. Eind 2001 zijn er in deze regio enkele initiatieven genomen om het experiment mogelijk weer nieuw leven in te blazen.

Door het ontbreken van gegevens uit de regio Midden Nederland is het bestand na de gegevens update verre van volledig. Volgens inschatting van de PRB-coördinator is in het tweede half jaar van 2001 aan rond de 100 cliënten een PRB toegekend. Dit betekent in deze regio een verdubbeling ten opzichte van de periode vóór 1 mei. Hierdoor zou het totale bestand rond de 300 cliënten kunnen bevatten in plaats van de feitelijke 189 op 1 december 2001.

Gaan we uit van de juistheid van de inschatting van de PRB-coördinator in Midden Nederland dan kan de instroom in de PRB-regeling, vanaf de start in 1998 tot en met november 2001 als volgt worden weergegeven.

Figuur 2.1 Instroom PRB tot en met 1 november 2001 per regio.

Ten opzichte van de vorige registratie zijn er slechts 21 nieuwe cliënten aan het bestand toegevoegd. Dit kleine aantal heeft geen invloed op de verdeling van cliënten naar een aantal persoonskenmerken, zoals het geslacht, het WAO-percentage, het

opleidingsniveau en de leeftijd. Deze komen overeen met de verdeling in het PRB-eindrapport van juni 2001. De actuele cijfers zijn in onderstaande tabellen weergegeven. Nogmaals zij vermeld dat van een substantieel aantal cliënten, nl. de nieuwe cliënten uit Midden Nederland, de gegevens ontbreken. Hierdoor zijn de tabellen mogelijk geen juiste afspiegeling van de werkelijke samenstelling van de PRB-clieñtenpopulatie. Waar in de tabellen 'onbekend' is aangegeven wil dat zeggen dat het gegeven bij de budgethouder onbekend is. Als het totaal niet optelt tot 195 betekent dit, dat de betreffende gegevens van bepaalde cliënten niet door de budgethouders zijn aangeleverd.

Tabel 2.2 PRB-clieñten naar geslacht (opgave budgethouders per november 2001)

	Aantal	Percentage
Man	68	35%
Vrouw	123	63%
Onbekend	4	2%
Totaal	195	100%

Tabel 2.3 PRB-clieñten naar arbeidsongeschiktheidspercentage (opgave budget-houders per november 2001)

	Aantal	Percentage
<15%	21	13%
15-80%	34	21%
80-100%	81	50%
Onbekend	25	16%
Totaal	161	100%

Tabel 2.4 PRB-clieñten naar opleidingsniveau (opgave budgethouders per november 2001)

	Aantal	percentage
Laag	23	14%
Midden	42	26%
Hoog	73	45%
Onbekend	23	14%
Totaal	161	100%

Tabel 2.5 PRB-cliënten naar leeftijd (opgave budgethouders per november 2001)

	Aantal	Percentage
Jonger dan 35 jaar	70	36%
35-55 jaar	119	61%
Ouder dan 55 jaar	3	2%
Onbekend	3	2%
Totaal	195	100%

Ook de gegevens over de budgetten verschillen niet van de gegevens die genoemd werden in de eindrapportage van juni 2001. Dat wil zeggen dat de verhouding Standaardbudget – Budget op Maat nog steeds rond de 44-55% ligt en dat de gemiddeld toegekende bedragen ook nu weer respectievelijk ruim *f* 9000,- en circa *f* 26.000,- bedragen.

3 AFRONDERS

Aantallen afronders

Uit het eindrapport over de evaluatie van PRB blijkt dat eind april 2001 pas 26 cliënten hun budget geheel hadden besteed en het PRB traject hadden afgerond. In Maastricht en Haaglanden zijn er vanaf 1 mei 2001 7-zeven afronders bijgekomen. Van de regio Midden Nederland is dit aantal onbekend. Had deze regio ook aan de gegevens update meegewerkt dan was waarschijnlijk (toch) nog onbekend geweest hoe groot het feitelijk aantal afronders in Midden Nederland is; van de budgethouders in deze regio is tijdens het hoofdonderzoek gebleken dat zij de cliënten, na toekenning van PRB, niet monitoren. Uit de eigen opsporing van afronders door *AStri* (zie hierna) blijkt dat sinds mei 2001 in de regio Midden Nederland in ieder geval 3-drie cliënten hun PRB hebben afgerond. Opgeteld bij de 33 afronders uit de andere regio's komt het totaal aantal door ons geregistreerde afrondingen per 1 december 2001 te liggen op 36.

De geregistreerde afronders zijn bijna allemaal afkomstig uit de regio's Haaglanden en Maastricht. Waarmee het percentage afrondingen voor deze regio's gezamenlijk eind 2001 op rond de 30% is gekomen. Voor Midden Nederland zal dit percentage zeker niet zo hoog liggen doordat meer dan de helft van de PRB-clieñten uit deze regio eerst in 2001 met PRB is gestart.

Aan de hand van de beschikbare gegevens van de afronders uit Haaglanden en Maastricht is geprobeerd hen telefonisch te benaderen voor een interview. Dit leverde uiteindelijk voor deze regio's zeven7 interviews met afronders op (telefonische onbereikbaarheid en weigering mee te werken veroorzaakten deze lage respons).

Van de proefregio Midden Nederland werd uit de opgave van de PRB-coördinator een selectie gemaakt van potentiële afronders. Bijvoorbeeld cliënten die meer dan een jaar geleden een PRB hadden aangevraagd. Het is aannemelijk, gezien de verdeling standaardbudgetten-budgetten op maat in het hele experiment, dat ongeveer de helft van hen een standaardbudget toegekend heeft gekregen. Aangezien dat budget voor een maximale periode van een jaar wordt verstrekt is het te verwachten dat een deel van deze cliënten haar PRB-bestedingen inmiddels heeft afgerond. Er zijn 54 potentiële afronders telefonisch benaderd. De uitkomst hiervan is als volgt:

- 22 niet bereikt (wegens: niet thuis, wil niet, onjuist/geen telefoonnummer),
- 31 cliënten bereikt, waarvan er zeven7 afronders waren;

De hierna te beschrijven ervaringen van afronders zijn gebaseerd op telefonisch interviews met veertien afronders.

Bestedingen en aanbieders

De interviewgegevens van de afronders over de besteding zijn uiterst beperkt. Bij de laatst bekende bestedingen worden aanschaffingen en vergoedingen (computer, bureauartikelen, boeken, reiskosten) even veel genoemd als begeleiding, scholing en therapie (chronisch vermoeidheidscentrum). Gevraagd naar de besteding uit het PRB budget die men het belangrijkste vond werden 'opleiding en cursussen' het meest genoemd, en daarna de "aanschaffingen" en "trajectbegeleiding".

Tien cliënten konden antwoord geven op de vraag of zij voldoende zicht hadden op de organisaties en bedrijven bij wie zij de dienst of het product konden inkopen. Bij zes van hen was dat inderdaad het geval. Verder gaven eveneens zes van de tien cliënten (die deze vraag beantwoord hebben) aan, dat zij er in waren geslaagd om alle diensten of producten te kopen die men wilde. Bij twee cliënten lukte het deels (namelijk niet waar de kosten het budget te boven gingen). Bij twee lukte het helemaal niet omdat diensten werden opgedrongen door de arbeidsdeskundige of omdat er maar één cursus was om uit te kiezen.

PRB en dan....

In het evaluatierapport van juni 2001 werd al aangegeven dat er bij de budgetbeheerders geen direct zicht is op de arbeidsmarktsituatie van de cliënt die het PRB-budget volledig heeft besteed. De beschikbare informatie riep toen het beeld op van een zeer gevarieerde situatie na PRB: de helft der afronders had geen vervolg gegeven aan PRB, dan wel daarover was bij de budgetbeheerder niets bekend, bijna een derde was als zelfstandige begonnen, en de overigen hadden een baan gevonden of waren een vervolgtraject ingegaan (Bosselaar & Prins, 2001, Par. 3.5).

De interviews met de 14 afronders eind 2001 schetsen een soortgelijk beeld: vijf hebben werk (als zangeres, secretaresse, free-lance vertaler, zelfstandige). De andere negen werken niet (wegens: studie, schrijven van een ondernemingsplan, ziekte, vervolg PRB traject begonnen). Van de negen niet-werkende cliënten vinden de meeste (zeven) dat zij, gezien hun gezondheid, betaald werk kunnen verrichten, mits er rekening wordt gehouden met hun ziekte of handicap. De andere twee cliënten zeggen geen betaald werk te kunnen verrichten. De meerderheid van de niet-werkenden is niet erg optimistisch over de kans weer aan de slag te komen: vijf cliënten denken dat het moeilijk zal zijn.

Aan de vijf cliënten die op het moment van interviewen betaald werk hadden, zijn ook enkele uitspraken voorgelegd die betrekking hebben op het huidige werk en de rol van PRB. Deze cliënten blijken in het algemeen een positieve rol toe te kennen aan PRB. Zo menen vier van de vijf dat zij via de reguliere toeleiding niet aan hun huidige baan zouden zijn gekomen. Voor drie van hen was PRB juist het zetje in de rug om

serieus aan de slag te gaan met reïntegratie. Verder blijken vier van de vijf gereïntegreerden in een heel andere werk terecht te zijn gekomen dan het werk dat zij vroeger deden.

Van de vijf geïnterviewde afronders die reeds vóór 1 mei hun PRB hadden afgesloten hadden er toen drie een betaalde arbeid gevonden. In november 2001 waren zij nog steeds in hetzelfde werk werkzaam.

Knelpunten

Vrijwel alle cliënten geven aan bij het gebruik van PRB knelpunten hebben ervaren. De genoemde knelpunten zijn samen te vatten in drie categorieën, die als volgt omschreven kunnen worden:

- *De communicatie met de uitvoeringsinstelling verloopt over het algemeen erg moeizaam.* Zo kon men vrijwel nooit de persoon te pakken krijgen die men zocht, vond contact met de uitvoeringsinstelling alleen plaats als men zelf initiatief nam en was de contactpersoon voor PRB heel slecht bereikbaar;
- *Problemen met betalingen.* Betaling door de uitvoeringsinstelling leverde problemen op omdat het bedrag inclusief BTW hoger was dan het budget van f 10.000,-; de gekozen besteding (therapie met voedingssupplementen) werd aanvankelijk helemaal niet vergoed; het duurde veel te lang voor de betaling door de uitvoeringsinstelling rond was (cliënt is bezig met 3^e jaar van een studie, alleen 1^e jaar is nu vergoed);
- *Gebrekkige informatievoorziening.* Daarbij werden genoemd: onwetendheid bij Arbeidsintegratie over PRB, men kreeg onvoldoende informatie waardoor de regeling niet duidelijk was voor de cliënt, en het duurde erg lang voordat de aanvraag uiteindelijk werd toegewezen (door verschillende bureaus doorverwezen).

Meningen en suggesties

Tenslotte werd de geïnterviewde afronders gevraagd om aan te geven of het PRB hen is mee- of tegengevallen. Tien cliënten gaven hierop een reactie: vier geven aan dat PRB hen is meegevallen, terwijl de overige zes meer neutraal reageren (PRB is niet tegengevallen, maar is ook niet echt meegevallen).

Als belangrijkste positieve kanten van PRB werd de vrijheid genoemd ('het feit dat je vrij bent om te kiezen wat je wilt doen en welke richting je op wilt / de vrijheid om het bedrag te besteden aan wat je zelf wilt / dat je zelf de baas bent over hoe je je budget besteed). Als tweede werd de zelfstandigheid genoemd ('zelf de reïntegratie kunnen sturen, men hoeft geen standaardpakket te nemen en kan diensten op maat afnemen, men kan eigen weg uitstippelen terwijl er toch geen grote druk is om zo snel mogelijk een baan te zoeken).

Als belangrijkste negatieve kanten van PRB werd de moeizame communicatie met en de afhandeling door de uitvoeringsinstelling genoemd; werd daarna de onduidelij-

ke follow-up genoemd ('het gat dat valt na PRB; hoe moet je verder? Wat doe je als het toch niet lukt om een betaalde baan te vinden?').

Verder gaven enkele cliënten suggesties voor de toekomst van het Persoonsgebonden Reïntegratiebudget. Het meest werd aanbevolen dat er meer hulp/begeleiding komt tijdens uitvoering van PRB (met name moet er meer tijd besteed worden aan sollicitatietraining en zou iedereen een eigen coach moeten hebben). De overige suggesties betroffen: het geven van voorbeelden bij het aanvragen van PRB, meer eenheid van richtlijnen en procedures bij de uvi's, en betere begeleiding na het afronden van PRB (wanneer het ondanks PRB niet lukt om een betaalde baan te vinden).

4 ORIËNTATIEBUDGET

Vanaf mei 2001 wordt in het kader van PRB in de regio Midden Nederland geëxperimenteerd met het 'oriëntatiebudget'. Met dit budget kunnen cliënten zich laten ondersteunen c.q. adviseren over de vraag of en hoe zij het best toegeleid kunnen worden naar de arbeidsmarkt (PRB of regulier?).

De voorlichting over het bestaan van het oriëntatiebudget is na zomer 2001 op gang gekomen. Via het 'contactpersonenoverleg' is met de budgethouders uit de regio over dit aanvullende budget gesproken. Zij waren ook betrokken bij de totstandkoming van het verzoek van de regio aan het ministerie om met een oriëntatiebudget te gaan experimenteren. Het belangrijkste kanaal om het bestaan van het oriëntatiebudget bij cliënten bekend te maken vormt de PRB-coördinator. Zij wijst de cliënten die bij haar om informatie over PRB vragen, in relevante gevallen, op het bestaan van het budget.

In de periode tot 1 november 2001 is nauwelijks gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Er zijn drie oriëntatiebudgetten toegekend en enkele cliënten hebben belangstelling voor het budget getoond. Met één geïnteresseerde en twee gebruikers van het oriëntatiebudget zijn interviews gehouden.

Twee cliënten waren bezig met een oriëntatiecursus om uit de WAO te komen en zijn langs deze weg achter het bestaan van PRB gekomen. Zij namen vervolgens contact op met de PRB-coördinator, die hen wees op de mogelijkheid om eerst een oriëntatiebudget aan te vragen. De andere cliënt kwam op een informatiebeurs achter het bestaan van PRB. Zij kreeg van haar uvi het advies een oriëntatiebudget aan te vragen, omdat zij al overwoog een oriënterend traject bij Start/KANS te gaan volgen. Zij kon dit traject dan met haar oriëntatiebudget betalen.

Twee van de geïnterviewde cliënten hebben daadwerkelijk een aanvraag ingediend. Zij verschillen nadrukkelijk van elkaar. De ene cliënt heeft nauwelijks overzien welke aanvraag zij deed. De uvi heeft voor haar de aanvraag van het oriëntatiebudget in orde gemaakt. De indruk van de interviewer is dat het verschil tussen een PRB en het oriëntatiebudget voor de cliënt niet duidelijk was. Over de meerwaarde van een oriëntatiebudget ten opzichte van PRB heeft zij dan ook geen oordeel. Het oriëntatiebudget is gebruikt voor een oriëntatiegesprek met een jobcoach van Start/KANS. De uvi heeft inmiddels voor haar ook een PRB aanvraag in orde gemaakt.

De andere cliënt heeft haar aanvraag zelfstandig ingediend, na overleg met de PRB-coördinator. Zij geeft aan blij te zijn met het bestaan van het oriëntatiebudget. Zij zou het budget het liefst gebruiken voor een uitgebreid loopbaanadvies, maar volgens haar is het oriëntatiebudget hiervoor niet toereikend. Na afronding van de periode

van oriëntatie is de cliënt voornemens een PRB aan te vragen. Over de feitelijke besteding van het budget kan de cliënt nog niets zeggen. Zij wacht nog op een beslissing op haar aanvraag. Hier zijn inmiddels twee maanden overheen gegaan. Dat is duidelijk langer dan de behandeling van de aanvraag van de andere cliënt. De beslissing op haar aanvraag (door de uvi verzorgd) volgde na ongeveer 30 dagen.

Eén van de drie geïnterviewde cliënten zette de aanvraag van het oriëntatiebudget niet door. Belangrijkste reden hiervoor was dat de cliënt van de PRB-coördinator begreep dat zij uiteindelijk toch niet in aanmerking zou komen voor een PRB. Volgens de cliënt berustte de inschatting van de PRB-coördinator op haar ervaring dat PRB-aanvragen van jonggehandicapten die maximaal twaalf uur kunnen werken door de uvi worden afgewezen.

5 | NABESCHOUWING SAMENVATTING EN CONCLUSIES

De actualisering van de gegevens over PRB (instroom en afronding) heeft op de keeper beschouwd nauwelijks nieuwe inzichten opgeleverd. Door de verminderde betrokkenheid in enkele regio's en gebrekkige oplevering van de gevraagde gegevens zijn de observaties en conclusies m.b.t. PRB nauwelijks veranderd, vergeleken met rapportage van juni 2001.

De instroom van cliënten in de tweede helft van 2001 vond grotendeels plaats in Midden Nederland, maar door ~~achterblijvende~~ het uitblijven van de levering van cijfers gegevens uit/door deze regio zijn geen exacte getallen te noemen. Naar schatting lag ~~H~~het totaal aantal toegekende budgetten lag eind 2001 naar schatting rond de 300. 195 cases konden in het bestand met kerngegevens worden opgenomen. Waar analyses mogelijk waren blijkt dat de PRB-gebruikers eind 2001 qua kenmerken niet afwijken van het bestand in juni 2001 (oververtegenwoordiging van vrouwen, beter opgeleiden, volledige WAO).

Ook het aantal geregistreerde afronders is, ten opzichte van de rapportage in juni 2001, ~~maar~~ beperkt toegenomen van 26 naar 36. Naar schatting heeft circa 30% van de cliënten in Haaglanden en Maastricht nu ~~hun~~ het PRB budget volledig besteed, ~~in~~ in Midden Nederland ligt dat percentage lager. Een belangrijke reden voor het nog niet beëindigen ~~van de bestedingen, zo bleek ook bij het telefonisch benaderen van cliënten,~~ is enerzijds dat veel cliënten pas relatief kort met de besteding van hun PRB bezig zijn en, anderzijds, dat veel cliënten een traject van langer dan een jaar gepland hebben ook nu nog, dat veel PRB-gebruikers een budget op maat hebben, waarbij men zelf het tempo van bestedingen kan bepalen (zie ook rapportage juni 2001).

De meningen van de afronders die geïnterviewd konden worden wijken nauwelijks af van het beeld van eerdere uitkomsten. De vrijheid en zelfstandigheid worden als groot voordeel van de regeling geschetst, de moeizame communicatie met de budgetbeheerders wordt als belangrijkste nadeel genoemd. Een relatief vaak genoemde suggestie voor verbetering is het beschikbaar stellen van hulp of ondersteuning bij het benutten van PRB en ook voor een opvang nadat het budget is besteed.

Ten aanzien van het nieuwe 'oriëntatiebudget' kan weinig worden geconcludeerd: het experiment hiermee is pas eigenlijk na de zomer van 2001 van start gegaan in Midden Nederland en er is nog nauwelijks gebruik van gemaakt. De meningen van de drie cliënten die met dit budget in aanraking zijn geweest zijn te beperkt om iets substantieels over op te merken.

Tenslotte is uit de update van gegevens en telefonisch veldwerk duidelijk geworden

dat de informatiestructuur veel aandacht vraagt, wil men in 2002 over redelijk betrouwbare en actuele informatie kunnen beschikken. De bijlage van dit rapport geeft hiervoor een mogelijke opzet.

|

BIJLAGE: HOOFDLIJNEN INFORMATIESTRUCTUUR PRB 2002

1 Inleiding

Van de zijde van het Ministerie is gevraagd om de hoofdlijnen te schetsen van een (betere) informatiestructuur voor het inzicht in de uitvoering PRB. In dit voorstel zou aangegeven moeten worden welke gegevens wanneer en op welke wijze dienen te worden verzameld, teneinde bij het Ministerie beter zicht te houden op de aanvraag, benutting en uitkomsten van PRB-budgetten. In deze notitie wordt aan dit verzoek gehoor gegeven. De notitie is gebaseerd op de bespreking d.d. 21 november 2001 van een uitgebreidere versie.

Allereerst is het van belang vast te stellen wat het doel is van de informatiestructuur en wie de gebruiker zal zijn. Dienaangaande is het antwoord kort:

- Doel is het regelmatig inzage kunnen geven in de stand van zaken m.b.t de voortgezette PRB- regeling, d.w.z. de aanvragen, budgetten, de cliënten, de uitkomsten, en het uitvoeringsproces (doorlooptijden). Het gaat derhalve om beschrijvende informatie.
- Gebruiker is het Ministerie: de gegevens dienen van redelijke kwaliteit te zijn om elementaire beleidsvragen te kunnen beantwoorden m.b.t de stand van zaken en voortgang in de regeling.
- Reikwijdte: de informatie is beperkt tot die van het experiment in de drie proefregio's.

2 De informatie en case manager verplichtingen

Met het oog op de doelstelling van de informatiestructuur dient de registratie de volgende informatie op te leveren:

- PRB-gebruikers: aantallen en enkele persoonskenmerken
- De toegekende budgetten, de betrokken budgethouders en de toegekende bedragen
- De voortgang van de uitvoering van de PRB-plannen door cliënten ('monitorgegevens')
- PRB-gebruikers die benutting van het budget beëindigd hebben
- Waar mogelijk: de (arbeids-) situatie van cliënten direct na afronding van het budget

Van PRB-cliënten die na 1 januari 2002 een PRB toegekend krijgen wordt verwacht dat zij elke drie maanden aan de budgethouder rapporteren over de voortgang van de uitvoering van hun PRB-plan. Deze verplichting is opgenomen in de nieuwe PRB-regeling die op 1 januari 2002 van kracht wordt. Het tussentijds registreren van de door cliënten gerapporteerde voortgang is voor veel casemanagers nieuw. Het Ministerie verwacht van de budgethouders dat zij hiervoor zelf een werkwijze ontwikkelen ten behoeve van hun eigen PRB-casemanagers.

Het Ministerie heeft te kennen gegeven dat de verplichting tot terugrapportage vooral bedoeld is om te stimuleren dat de budgethouders bij de cliënt een vinger aan de pols houden. Om die reden hecht zij bij de registratie er vooral aan dat geregistreerd wordt of de terugrapportage door cliënten daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en of hieruit is gebleken of de voortgang van de cliënten overeenkomstig hun plannen verloopt of daarvan afwijkt (vertraagd c.q. versneld).

Een overzicht van de concreet te verzamelen gegevens is opgenomen in bijlage 1.

3 *Werkwijze*

Doorlopend registreren of registratie per kwartaal?

Met het Ministerie is gesproken over de vraag of budgethouders doorlopend moeten registreren en rapporteren aan SZW of dat dit periodiek dient te gebeuren. Het Ministerie geeft er de voorkeur aan om op afroep op de hoogte gebracht te worden van de nieuwe toekenningen, van de drie-maandelijke cliëntrapportages en van de afrondingen. Met de daartoe benodigde doorlopende registratie kan van dag tot dag een actueel overzicht worden gegeven over het verloop van het PRB-experiment, bijvoorbeeld t.b.v. de Tweede Kamer.

Hoewel een doorlopende registratie technisch tot de mogelijkheden behoort voorzien wij hierbij, mede op grond van onze ervaringen in het PRB-experiment, de nodige problemen, namelijk:

- D ervaring leert dat dagelijkse registratiediscipline verwatert en/of in het gedrang komt met andere meer prioritaire activiteiten. Wie eenmaal achterop is geraakt met registreren gaat niet door met registreren van nieuwe gevallen, maar plaats deze 'achteraan in de rij', waardoor snel een stuwmeer van te registreren gevallen ontstaat;
- Het vraagt veel inspanning van derden om de dagelijkse registratie gaande te houden. Deze inspanningen van bijvoorbeeld een regionale of landelijke coördinator komen, zo leert de praktijk, ook regelmatig in het gedrang door andere activiteiten die voorrang verdienen;

- Om een up-to-date registratie te hebben is het niet alleen noodzakelijk dat budgethouders dagelijks registreren, maar dat de registratieformulieren ook dagelijks door SZW worden verwerkt en op kwaliteit beoordeeld (zie ook hierna). Indien dit niet kan worden gerealiseerd, is potentieel een derde risicofactor gegeven is voor het onderhouden van een actueel bestand.

Gezien de genoemde risicofactoren en gezien de, over het algemeen, positieve ervaringen met de halfjaarlijkse gegevens update in mei en november 2001 adviseren wij om de voorkeur te geven aan een periodieke registratie boven een doorlopende registratie. Om toch een redelijk actueel beeld te houden van het verloop van het voortgezette PRB-experiment, kan overwogen om de update vaker uit te voeren. Een update per kwartaal lijkt de gulden middenweg. De door AStri en MECCANO ontwikkelde instrumenten voor de updates in 2001 kunnen hiertoe, met eventueel een enkele aanpassing, worden gebruikt. (zie ter illustratie bijlage 2).

Coördinatie per regio

Het Ministerie heeft te kennen gegeven de coördinatie van de gegevensverzameling in handen te willen geven van de projectorganisatie in de proefregio's. Voor de regio Maastricht zal het gaan om de centrale casemanager (mevrouw van Bokkum) en in Midden Nederland om de PRB-coördinator (Mevrouw van der Berg). Voor de regio Haaglanden ligt het voor de hand om bij de beide betrokken budgethouders één contactpersoon te kiezen (bij het Gak de heer Van Schoten en bij de gemeente Den Haag mevrouw van der Maazen). Het Ministerie heeft met de budgethouders in de regio Haaglanden gesproken over een eventuele uitbreiding van het aantal budgethouders. Mede met het oog op de registratie, verdient het aanbeveling bij een uitbreiding een PRB-coördinator of een centrale casemanager aan te stellen, vergelijkbaar met situatie in Midden Nederland respectievelijk in Maastricht.

Met de coördinatoren van de gegevensverzameling in de drie regio's zullen nadere afspraken gemaakt (moeten) worden over de *timing van vastlegging en rapportage*:

4 Opbouw en onderhoud database

Om de gegevens uit de proefregio's te verwerken tot beschrijvende beleidsinformatie is het van belang dat deze worden ingevoerd in een databestand op grond waarvan bepaalde eenvoudige analyses kunnen worden uitgevoerd. Het is mogelijk om hiervoor bijvoorbeeld Microsoft Excel of SPSS te gebruiken. Voor de opzet van het bestand, alsmede aanwijzingen voor de uitbreiding van het bestand en het uitvoeren van de analyses kan gebruik worden gemaakt van de ervaring van AStri.

Bij het Ministerie zal gezorgd moeten worden voor:

- het aanleveren en terugontvangen van de registratieformulieren aan/van de re-

gio's

- het controleren van de kwaliteit van de aangeleverde gegevens
- het invoeren van de gegevens
- het vertalen van de gevraagde beleidsinformatie naar analyseopdrachten
- het uitvoeren van de analyses, beoordelen c.q.interpreteren van de uitkomsten en eventueel deze te vertalen naar beleidsteksten

het indien nodig aanpassen van het bestandsformat

5 Tenslotte

Uit de reactie op de eerdere evaluatierapporten over het PRB-experiment blijkt de grote belangstelling voor de effecten van PRB in vergelijking met die van het reguliere toeleidingstraject. Met de door het Ministerie beoogde registratie is het echter niet mogelijk deze effectevaluatie uit te voeren. Dit komt doordat de situatie na afronding van de PRB-bestedingen van cliënten alleen wordt geregistreerd *direct* na afronding van de bestedingen. Ervan uitgaande dat er in veel gevallen enige tijd zal zitten tussen het afronden van de bestedingen en bijvoorbeeld het verkrijgen van een betaalde functie zal het werkelijke resultaat van het PRB-traject niet in de registratie worden opgenomen.

De praktijk leert dat het ook nauwelijks mogelijk is om via de budgethouders gegevens te verkrijgen over de periode (ver) na afronding van het PRB, omdat de handel en wandel van cliënten zich dan aan hun waarneming onttrekt. Om zicht te krijgen op de effecten van PRB zal onderzoek gedaan moeten worden onder de PRB-clieñten zelf. Om een, eventueel later gewenst, onderzoek uit te kunnen voeren dient overwogen te worden om van cliënten bij de start van hun PRB-case het telefoonnummer te registreren in het PRB-bestand, zodat deze cliënten later wellicht gemakkelijker getraceerd kunnen worden.

KERNGEGEVENS PRB 2002

I Registratie over de toekenning van PRB

Algemene PRB-gegevens

budgethouder

datum aanvraag PRB

Cliëntgegevens

Achternaam (met het oog identificatie in het bestand voor de monitor- en afrondings-gegevens)

(telefoonnummer met oog op eventueel later uit te voeren interviews voor effectonderzoek).

geboortejaar

geslacht: m/v

opleidingsniveau: laag/midden/hoog

soort uitkering

uitkering sinds:

mate ao bij PRB-aanvraag: volledig ao/gedeeltelijk ao/geen ao, wel arbeidshandicap

fase-indeling: 1/2/3/4

PRB-gegevens

datum toekenning PRB

toegekende bedrag

beoogde einddatum PRB

II Registratie over het verloop

kwartaalrapportage van cliënt ontvangen: ja/nee

III Registratie over de beëindiging PRB

Beëindiging PRB

Datum beëindiging PRB

Reden beëindiging PRB: laatste besteding/uitvoering van plan afgebroken

PRB-plan tussentijds aangepast: uitgebreid/bepoort/niet aangepast

PRB-plan uitgevoerd: volledig/gedeeltelijk/geheel niet

Arbeidsstatus na beëindiging: werk/eigen be-

drijf/toeleidingstraject/anders/geen/onbekend

Uitkeringsituatie gewijzigd?